

PENALTI

MEMET BAYDUR

Özünü İncelemek

Ataç okuyorum günlerdir. Yıllarca önce altını çizdiğim satırlar çıktı karşıma. İki ciltlik güncesinin ikincisinde, 644. sayfada bakın neler söylüyor: "Cumhura muhalefet kuvve-i halâdan gelir derler, çoğunluğa uymamak yanlış düşünmekten gelmiş... Doğu acununun büyük yararlarından biri de budur."

"Kişioğlunu özgürlük aracından (hürriyet davasından) çevirir, düşünmekten çevirir bu söz. Özgürlükle düşünmek birdir, düşünen kişi özgür olmayı ister, özgürlükten geçemez, kendi gibi karşısındakinin de düşündüğünü söylemek isteyeceğini anlar, bilir. Özgürlük istemeyen de başkalarını sıkı altına, baskı altına almaya kalkan kişi de -özünü incellerseniz- görürsünüz ki düşünmeyen kişidir. Bir ülkede, bir toplumda tek bir düşünüş, tek bir görüş olmasını istemek de düşünmemekten, düşünme yağılığında (düşmanlığından) gelir. Çoğunluğa uymamanın yanlış düşünmekten geldiğini söylemek de bir toplumda tek bir düşünüş olmasını istemektir."

Ataç haklı. Haklı olduğunu biliyorum da, yukarıdaki alıntıda "özünü incellerseniz" deyişi ilgimi çekti. Bir insanın "özünü" nasıl inceleyebiliriz? Diyelim bir doktor ya da avukat var karşımızda. Ya da bir mühendis. Mesleğine mi bakacağız özünü incelerken, çocukluğuna mı? Demokrat ve aydın bir insan, ama karısını, çocuğunu dövüyor arada sırada iki kadeh içince... Ya da azılı faşistin biri, ama kanaryası ölünce ağlıyor hüngür hüngür... Özünü incelemek gerekiyor bu insanların gerçekten. Ataç aynı güncede, bir gün sonra şunları yazmış:

"Büyüktür bilimin adı! Bilim adına konuştuğunuzu öne sürerek en abuk sabuk, en saçma sözleri söyleyin; sizi dinleyecek, alkışlayacak nice kişiler bulursunuz. Koltukları kabarı sizi dinleyip alkışlayanların: Bilimden anlıyor onlar da, okuşlu (akıllı) olduklarını gösteriyorlar, güven geliyor içlerine. Derinlere, daha doğrusu gerçek bilime gitmeyeceksiniz; anlamazlar onu, anlamayınca da üzülürler, buna da katlanamayacakları için bilime öfkelenirler, yağı (düşman) kesilirler. Kolaylaştıracaksınız bilimi, bilisizlerin, düşünmezlerin de anlamasını sağlayıncaya dek kolaylaştıracaksınız, özü gidecek de adı kalacak yalnızca."



Ataç'ı seviyorum. Hep sevdim. Kendi kendinin yıkıntısı olmayı sürekli yadsımış, gerçek bir aydın. Usanmamış akıntıya kürek çekmekten yaşadığı sürece. Onu bir dil uzmanına indirgemek büyük haksızlık olur. Eşi benzeri az bulunur bir aydındır Ataç. Bakın neler yazmış güncenin 692. sayfasında: "Ortaçağ bağnazları bilim adına konuşurlar. Okulda öğrenmişler bilimi. Okulun dışında bir bilim olamaz, Aristoteles'te bulunmayan bir doğru olamaz. Aristoteles, bir de göğün bildikleri... Kişioğlunun ilerlemesi böyle yüzyıllarca durdurulmuş. Biz ortaçağ düşünüşünden kurtulabildik mi? Sanmıyorum. Bakın, nice kimseler görüyorsunuz; bilim adına konuşuyor, bilim adına kesip atıyor, birtakım araştırmaları bilim adına durdurmaya kalkıyorlar. İşte, bu ortaçağın niteliğidir."

Ortaçağ bağnazı bilim adına konuştuğu için, karşısındakine sövmekten de çekinmez. Neden çekinirsin? Biliyor doğruyu, okulda öğrenmiş bilimi, bütünü ile bellemiş, kendi bildiğinin dışında olan yanlıştır, yalandır. Yanlışa, yalana var gücüyle saldırmaz mı? Bugünün bağnazları da öyle: Onların da bağlandıkları bir baş-önüt, bir hace-i evvel, bir Aristoteles var, onun öğretilerinde bulunmayana yanlış diye, yalan diye bakıyor, saldırıyor, sövüyorlar. Sizin (şüphe) yok onlarda, sizinlenme yok, sizinlenme olmayınca da araştırma yok. Düşünmüyorlar, kendi kendilerine düşünmüyorlar, kendilerine öğretileni bellemele yetiniyorlar. Bir dediklerine takıldınız mı şaşıyorlar, 'Biz bilim adına konuşuyoruz, bilim karşısında sizin (şüphe) olur mu? Bilim karşısında sizinlenmenin (şüphelenmenin) ne yeri var?' diyor, başlıyorlar sövmeye.

Kimler için söylüyorum bunu? Sağcılar için mi? Solcular için mi? Hepsini için söylüyorum. Sağcılarla solculara ayrı ayrı kimseler diye bakmıyorum ki? Hepsisi de ortaçağ kişileri, hepsi de bir önüte bağlı, hepsi de bağnaz, hepsi de özgür düşüncenin yağısı (düşmanı), sağdan sola, soldan sağa kolayca geçivermeleri de bu yüzden değil mi?"

Ataç, 1956 yılında yazmış bu satırları. Okuyorum, okuyorum ve Ataç'ın gerçek, su katılmamış bir devrimci olduğunu düşünüyorum okudukça. Bu cümledeki 've' onu kızdırırdı biliyorum!

Ataç okumaya devam edeceğim bu sıralar. Çok etkiliyor beni. Ama biliyorum, iyidir etkilenmek. "Etkiden kaçınmak, öykünmekten kaçınmak, kendilerine güvenmeyenlerin işidir. Acınm onlara, gözlerini yummakla özgün olacaklarını umuyorlar" diye yazmış güncesine. Ben Hoca Nasreddin gibi ağlamayı Bayburtlu Zihni gibi gülmeye yeğliyorum.

